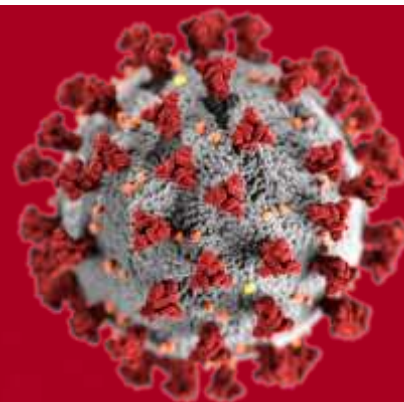

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

اقدامات ترکیه برای مقابله با بحران کووید-۱۹

دولت ترکیه برای مقابله با بحران همه‌گیر ویروس کووید-۱۹، اقدامات محدودکننده‌ای از جمله فاصله‌گذاری اجتماعی، اعمال ساعات منع عبور و مرور، ممنوعیت سفر به کشورهای پرخطر، قرنطینه برای اتباعی که از آن کشورها باز می‌گردند و تعطیلی مدارس، فروشگاه‌ها و اماکن تفریحی، وضع کرده است. همچنین این کشور تا تاریخ ۱۶ آوریل ۲۰۲۰، اقدامات حمایتی و مالی (برای افراد و بنگاه‌ها) انجام و سیاست‌های پولی متناسب با شرایط موجود را اعمال کرده که در ادامه گزارش به تفصیل به آن‌ها پرداخته شده است.

تهیه شده توسط مسارجی‌نژاد

فروردین ماه ۱۳۹۹

ترکیه تا تاریخ ۱۶ آوریل ۲۰۲۰، تعداد ۷۴ هزار و ۱۹۳ مورد مبتلا به کووید-۱۹ و ۱۶۴۳ مورد فوت را گزارش کرده است. دولت ترکیه اقدامات محدودکننده‌ای از جمله فاصله‌گذاری اجتماعی، برقراری ساعات منع عبور و مرور، ممنوعیت سفر به کشورهای پرخطر، قرنطینه برای اتباعی که از آن کشورها باز می‌گردند و تعطیلی مدارس، فروشگاه‌ها و اماکن تفریحی، انجام داده است.

قرنطینه

- کلیه مسافرانی که از کشورهای مبتلا به ویروس کووید-۱۹ وارد کشور ترکیه می‌شوند، صرف نظر از ملیت، به مدت ۱۴ روز تحت قرنطینه قرار می‌گیرند.
- زائرانی که از عربستان سعودی بازمی‌گردند، یک هفته بیشتر از مدت زمان مذکور (سه هفته) در قرنطینه نگه داشته می‌شوند.
- از ۴ آوریل ۲۰۲۰، ۱۵ هزار و ۷۵۶ نفر در ۷۸ خوابگاه دانشجویی تحت قرنطینه بوده‌اند.
- از ۲۲ مارس ۲۰۲۰، برای همه شهروندان بالای ۶۵ سال و برای مبتلایان به بیماری‌های مزمن، منع عبور و مرور اعمال شد. از ۴ آوریل این اقدام برای جوانان زیر ۲۰ سال (به استثنا کارگران جوان بین ۱۸ تا ۲۰ سال) نیز صورت پذیرفته است.
- از ۳۱ مارس ۲۰۲۰، ۴۱ شهر، روستا و محله در ۱۸ استان تحت قرنطینه قرار گرفته است.
- از ۴ آوریل ۲۰۲۰، ۳۰ منطقه شهری از جمله استانبول، آنکارا، ازمیر و شهر زونگولداک نیز در قرنطینه هستند. تمام خروج‌ها و ورودها به این مناطق ممنوع است و تنها تحت مجوز اداری برای موارد خاص امکان‌پذیر است.

ممنوعیت سفر / محدودیت‌ها:

- ترافیک هوایی با همه کشورها متوقف شده و مرزهای زمینی با ایران، آذربایجان و گرجستان نیز بسته شده است.
- سفر کارکنان دولتی به کشورهای خارجی منوط به تأیید قبلی از طرف مافوق آنها است.
- به شهروندان ترکیه توصیه می‌شود که برنامه سفر خود به خارج از کشور را به آینده موکول کنند.
- وسایل نقلیه حمل و نقل عمومی موظف هستند که برای رعایت فاصله اجتماعی، فقط ۵۰ درصد از ظرفیت هر وسیله نقلیه استفاده کنند.
- در ۲۸ مارس ۲۰۲۰، اقدامات جدید دیگری هم از قبیل ممنوعیت سفر بین شهری و تعلیق پروازهای داخلی شرکت هواپیمایی ترکیش ایرلاین (به غیر از برخی پروازها بین استانبول، آنکارا و چند شهر دیگر) صورت پذیرفت.
- از ۴ تا ۲۰ آوریل ۲۰۲۰، تمام پروازهای داخلی به حالت تعلیق در می‌آیند.

تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها:

- همه موسسات آموزشی تعطیل است.
- آموزش آنلاین برای کلاس‌های ابتدایی و متوسطه در تلویزیون ملی و اینترنت از ۲۳ مارس ۲۰۲۰، آغاز شد.
- دانشگاه‌ها از طریق مراکز آموزش از راه دور خود و پلتفرم دوره‌های شورای آموزش عالی، به آموزش کامل آنلاین روی آوردند.

لغو رویدادهای عمومی و تعطیلی اماکن عمومی:

- افراد بالای ۶۵ سال (از ۲۳ مارس ۲۰۲۰) و افراد زیر ۲۰ سال (از ۴ آوریل همین سال) به استثنای کارگران جوان بین ۱۸ تا ۲۰ سال، در مکان‌های زندگی خود محصور هستند.
- اماکن ورزشی و فرهنگی، مساجد، نمایشگاه‌های تجاری داخلی و بین‌المللی، کافه‌ها، موزه‌ها و کتابخانه‌ها بسته هستند.
- از ۲۸ مارس ۲۰۲۰، فعالیت‌های ورزشی خارج از خانه و پیک‌نیک رفتن در تعطیلات آخر هفته ممنوع شد. مقامات محلی می‌توانند این ممنوعیت‌ها را در روزهای هفته نیز تمدید کنند.
- ساعات کار فروشگاه‌های مواد غذایی و فروشگاه‌های خواروبارفروشی‌ها محدود است و حداکثر برای هر ۱۰ متر مربع از فضا، یک مشتری باید حضور داشته باشد.

سلامت:

- وزارت بهداشت ترکیه کمپین آگاهی عمومی در سطح کشور علیه ویروس کووید-۱۹ به همراه یک مرکز تلفنی مشاوره‌ای برای بررسی علائم اولیه قبل از مراجعه به بیمارستان‌ها را راه‌اندازی کرد که این اقدام موجب افزایش تعداد مراکز آزمایشگاهی معتبر و کیت‌های تشخیص سریع برای افزایش ظرفیت آزمایش روزانه بالای ۱۰ هزار نفر و شروع به جذب ۳۲ هزار پرسنل بهداشتی جدید شد.
- صادرات ماسک‌های تولید شده در ترکیه، متوقف و صادرات دستگاه‌های تنفسی مصنوعی نیز تحت کنترل قرار گرفت.
- ملاقات بیمار در بیمارستان‌ها در ساعات کاری به حالت تعلیق درآمده و تنها پس از ساعات کاری و فقط به یک ملاقات‌کننده محدود شده است.
- برنامه پیگیری دوره‌ای شامل خدمات اجتماعی و مراقبت‌های بهداشتی خانگی برای سالمندان بالای ۸۰ سال که به تنهایی زندگی می‌کنند، انجام می‌شود.
- ماسک‌های محافظ و مایع ضدعفونی‌کننده برای کلیه افراد بالای ۶۵ سال در استانبول و آنکارا به صورت رایگان توزیع می‌شود.
- نظارت جامع بهداشتی سالمندان مقیم خانه‌های سالمندان (بیش از ۴۰۰ خانه سالمندان، که ۱۵۳ مورد از آنها عمومی است) تضمین شده و "راهنمای اطلاعات مربوط به ویروس کووید-۱۹ برای خانه‌های سالمندان" در کلیه خانه‌های سالمندان توزیع شده است.
- اقدامات پیشگیرانه در پناهگاه‌های زنان و پرورشگاه‌ها برای کودکان تحت حمایت دولت، انجام می‌شود.
- فعالیت‌های ضدعفونی کردن روزانه اماکن عمومی و امکانات حمل و نقل در حال انجام است.
- در ۶ آوریل ۲۰۲۰، برنامه ساخت دو بیمارستان تخصصی کووید-۱۹ در استانبول ظرف مدت ۴۵ روز، اعلام شد (یکی از آنها در فرودگاه قدیمی این شهر) که دارای ۱۰۰۰ تخت‌خواب خواهند بود.
- از ۴ آوریل ۲۰۲۰، استفاده از ماسک محافظ در اماکن عمومی اجباری شده است.
- در ۶ آوریل ۲۰۲۰ دولت اعلام کرد که برای تمامی شهروندان ۲۰ تا ۶۵ ساله، ۵ ماسک رایگان در هفته، از طریق ثبت درخواست در پرتال الکترونیکی دولت از طریق تحویل پستی توزیع خواهد کرد. در ۹ آوریل همین سال هم، افزایش توزیع ماسک از طریق داروخانه‌ها اعلام و همزمان فروش آن از سایر مراکز به غیر از داروخانه‌ها، ممنوع شد.

اقدامات مالی (به طور کلی)

اختصاص بسته مالی ۱۰۰ میلیارد لیری برای مقابله با کووید-۱۹ توسط مقامات ترکیه اعلام گردید که شامل ۷۵ میلیارد لیر (۱۱,۶ میلیارد دلار معادل ۱,۵ درصد از تولید ناخالص داخلی) در قالب اقدامات مالی، و همچنین ۲۵ میلیارد لیر (۳,۸ میلیارد دلار معادل ۰,۵ درصد از تولید ناخالص داخلی) برای دو برابر شدن ضمانت‌های اعطایی صندوق ضمانت اعتبار است. اقدامات اصلی صورت گرفته شامل:

۱. افزایش حداقل حقوق بازنشستگی و کمک‌های نقدی به خانواده‌های نیازمند

۲. افزایش حمایت از اشتغال با تسهیل قراردادهای کار موقت

۳. کاهش و یا به تعویق انداختن دریافت مالیات از صنایع آسیب دیده (به‌خصوص حوزه گردشگری)

۴. پشتیبانی مستقیم از شرکت هواپیمایی ترکیه و سایر نهادهای متاثرشونده

۵. تمدید مهلت زمانی ارائه اظهارنامه مالیاتی برای اشخاص حقیقی و حقوقی ۱۸ مارس ۲۰۲۰، رئیس‌جمهور "برنامه سپر پایداری اقتصادی" را به منظور تخفیف تأثیرات منفی شیوع ویروس کووید-۱۹ اعلام کرد. این برنامه شامل ۲۱ اقدام است. در ۷ آوریل، پرداخت انتقالی در قالب کمک هزینه به خانواده‌های کم درآمد و کارگرانی که شغل خود را از دست دادند، بدون اشاره‌ای به مبلغ آن، اعلام شد.

نرخ ارز: نرخ ارز در ترکیه تابع شرایط بازار و به صورت شناور مشخص می‌شود. از ابتدای ژانویه ۲۰۲۰ تا ۱۷ آوریل نرخ برابری یک دلار آمریکا با لیر ترکیه، حدود ۱,۱ واحد افزایش یافته و به ۶,۹ لیر ترکیه به ازای یک دلار آمریکا رسیده که بالاترین رقم طی ۵ سال اخیر است و نشان از تضعیف شدید لیر ترکیه دارد.

اقدامات مالی (مخصوص افراد)

- ❖ حداقل حقوق ماهیانه بازنشستگی از ۱۰۰۰ لیر به ۱۵۰۰ لیر (معادل ۲۳۰ دلار آمریکا) افزایش یافت.
- ❖ مبلغ کمک هزینه گذران تعطیلات بازنشستگان یک ماه زودتر، به جای ماه می در آوریل ۲۰۲۰ پرداخت می‌شود.
- ❖ بودجه تکمیلی ۲,۱ میلیارد لیر ترکیه (۳۰۸ میلیون دلار آمریکا) برای خانواده‌های نیازمند اختصاص می‌یابد و ۲,۱ میلیون خانواده، ۱۰۰۰ لیر ترکیه (معادل ۱۵۴ دلار آمریکا) دریافت می‌کنند.
- ❖ شرایط استفاده از برنامه کاری کوتاه‌مدت تسهیل شده است:
  - الزام به ۶۰۰ روز همکاری، به ۴۵۰ روز کاهش می‌یابد.
  - الزام به انعقاد قرارداد کاری برای ۱۲۰ روز گذشته، به ۶۰ روز کاهش می‌یابد.
  - روند ثبت نام برای استفاده از این برنامه ساده‌تر شده و مدارک کمتری مورد نیاز است.
  - ضابطه جدید "عدم اخراج کارگران" برای کارفرمایانی که مایل به استفاده از این برنامه هستند، اضافه شد.
- ❖ مدت زمان جبران خسارت کارگران^۱ از ۲ ماه به ۴ ماه افزایش یافت.
- ❖ کارمندان دولت به ساعات کاری انعطاف‌پذیر و دورکاری تشویق می‌شوند، مشروط بر اینکه تداوم خدمات عمومی تضمین شود.
- ❖ کار انعطاف‌پذیر و دورکاری نیز در بخش خصوصی مورد تشویق قرار می‌گیرد.

^۱ مبلغی که تحت عنوان غرامت به کارگران داده می‌شود و معمولاً معادل مبلغی است که هر کارگر در زمان اضافه کار دریافت می‌کند.

❖ تاریخ نهایی ثبت نام و تاریخ ارائه اظهارنامه مالیات بر درآمد اشخاص تمدید شد.

❖ مودیان مالیاتی که مستقیماً از شیوع ویروس کووید-۱۹ تحت تأثیر قرار می‌گیرند، از شرایط فورس ماژور مندرج در قانون مالیاتی که ناظر به عدم انجام تعهدات مالیاتی به علت بروز حوادث غیرمترقبه و غیرقابل پیش‌بینی است، بهره‌مند می‌شوند.

❖ با توجه به محدودیت‌های عبور و مرور برقرار شده برای شهروندان بالای ۶۵ سال و افراد مبتلا به بیماری‌های مزمن، این افراد نیز از شرایط فورس ماژور مندرج در قانون مالیاتی بهره‌مند می‌شوند.

❖ شهرداری‌ها، از جمله شهرداری‌های آنکارا و استانبول، طرح‌های همبستگی را معرفی کرده‌اند که در آن ساکنان محلی کمک‌های نقدی و غذایی را به خانواده‌های محلی نیازمند ارائه می‌دهند.

❖ در تاریخ ۳۰ مارس ۲۰۲۰، رئیس‌جمهور برای کمک به شهروندان دارای مشکل، کمپین همبستگی ملی را راه‌اندازی کرد و از مشاغل و خانواده‌ها برای مشارکت سخاوتمندانه در این طرح دعوت کرد که پس از آن تا تاریخ ۶ آوریل ۲۰۲۰، حدود ۱,۵ میلیارد لیر در این صندوق جمع‌آوری شد.

❖ در ۷ آوریل، پرداخت انتقالی برای کمک هزینه اجتماعی (از ۱۰۰۰ لیر (۱۵۴ دلار)) برای ۲,۳ میلیون خانوار که مشمول شرایط ۱۸ مارس نبودند و کارگرانی که شغل خود را از دست داده و فاقد بیمه بیکاری بودند، صورت پذیرفت.

❖ از ۷ آوریل ۲۰۲۰، خانواده‌های نیازمندی که واجد شرایط دریافت کمک از سایر برنامه‌ها نبودند، می‌توانند درخواست کمک ویژه از صندوق همبستگی ملی را داشته باشند.

اقدامات مالی (مخصوص شرکتها)

- ❖ در ماههای آوریل، می و ژوئن ۲۰۲۰، پرداخت مالیات بر ارزش افزوده و سهم بیمه تامین اجتماعی برای بخشهای منتخب به مدت شش ماه به تعویق افتاد.
- ❖ به صادرکنندگان کمک مالی در جهت حفظ ظرفیت اعطا خواهد شد.
- ❖ سه بانک دولتی (Ziraat, Halkbank, Vakif) به همه بنگاههای اقتصادی، مشروط به حفظ سطح فعلی اشتغال بنگاه، وام سرمایه در گردش به مبلغ حداکثر ۲۵ هزار لیر، با سررسید ۳۶ ماهه، ۶ ماه تنفس و ۷,۵ درصد نرخ سود یارانه‌ای ارائه می‌دهند.
- ❖ "کارت اعتباری صنعت و تجارت" با حداکثر ۲۵ هزار لیر اعتبار در دسترس همه صنعتگران و تجار کوچک قرار می‌گیرد.
- ❖ بانک Halkbank (بانک عمومی بنگاههای کوچک و متوسط)، پرداخت بهره و بدهی تسهیلات را برای مدت حداقل ۳ ماه به تعویق انداخت.
- ❖ صندوق ضمانت اعتباری، میزان پوشش ضمانت اعتبارات را برای بنگاههای کوچک و متوسط از ۳,۸ میلیارد دلار به ۷,۷ میلیارد دلار افزایش داد.
- ❖ بنگاههای مستقر در پارکهای فناوری به مدت دو ماه از پرداخت هزینه اجاره معاف شدند.
- ❖ بنگاههای تولید کننده مواد ضد عفونی کننده، ماسکهای پزشکی و سایر مواد محافظتی برای کارکنان بهداشت، ۶ میلیون لیر به ازای هر بنگاه دریافت می‌کنند.
- ❖ از شرکت ترکیش ایرلاینز که به شدت تحت تاثیر همه‌گیری این ویروس قرار گرفته و همچنان به انجام خدمات عمومی ادامه می‌دهد، در صورت نیاز پشتیبانی خواهد شد.
- ❖ در ۷ آوریل ۲۰۲۰، مهلت بازپرداخت وامهای بنگاههای کوچک و متوسط در ماههای آوریل، می و ژوئن، تمدید شد.

سیاست پولی / تنظیم مقررات کلان با هدف کاهش ریسک برای سیستم مالی

❖ در ۱۶ مارس، بانک مرکزی ترکیه (CBRT) طرحی را تحت عنوان "اقدامات علیه تأثیرات اقتصادی و مالی ویروس کووید-۱۹" را معرفی کرد که شامل کاهش نرخ بهره سیاستی بانک از ۱۰,۷۵ درصد به ۹,۷۵ درصد، انتشار اطلاعیه‌ای مبنی بر "فراهم کردن نقدینگی به اندازه نیاز بانک‌ها از طریق ارائه تسهیلات ثابت به صورت شبانه‌روزی" و اقدامات ویژه ذیل می‌شود:

۱. بانک آماده تزریق نقدینگی از طریق انجام عملیات بازخرید یا ریپو با سررسید حداکثر ۹۱ روز است.

۲. محدودیت نقدینگی فروشنده‌گان اولیه در عملیات بازار آزاد افزایش یافت.

۳. نسبت ذخیره ارزی برای بانک‌هایی که از شرایط رشد اعتبار واقعی برخوردارند به میزان ۵۰۰ واحد پایه کاهش یافت.

۴. تسهیلات نقدینگی مازاد برای تأمین اعتبار بی‌وقفه به بنگاه‌ها ارائه شده است.

۵. از قبل، تأمین اعتبار برای صادرکنندگان و خدمات ارزآور، تجدید شده است.

❖ در ۳۱ مارس ۲۰۲۰، بانک مرکزی ترکیه اقدامات جدید دیگری در قالب طرح علیه تأثیرات اقتصادی و مالی ویروس کووید-۱۹ معرفی کرد که این اقدامات شامل اعمال انعطاف‌پذیری بیشتر بانک مرکزی در انجام عملیات بازار باز، افزایش نوع اوراقی که به عنوان وثیقه در معاملات با بانک‌ها پذیرفته می‌شود، افزایش محدوده وجوه نقدینگی لازم برای حمایت از تأمین جریان اعتباری مستمر برای بنگاه‌ها و افزایش اعتبارات تنزیل مجدد برای صادرکنندگان (با تخصیص ۷۰ درصدی به بنگاه‌های کوچک و متوسط در اعتبارات صادراتی) هستند.

❖ در ۱۷ مارس ۲۰۲۰، آژانس تنظیم و نظارت بانکی (BRSA) مجموعه‌ای از اقدامات را در واکنش به شرایط جدید معرفی کرد:

۱. از بانک‌ها خواسته است تا برنامه‌های خود را برای جلوگیری از ایجاد هرگونه وقفه در تداوم تجارت و محدود کردن ریسک‌های رایج برای مشاغل بازنگری کنند.

۲. محدوده زمانی مشخص شده در تعریف وام‌های معوق، از ۹۰ روز به ۱۸۰ روز افزایش یافت.

۳. به بانک‌ها اجازه انعطاف‌پذیری نسبت به طبقه‌بندی مطالبات غیرجاری از نوع مطالبات سررسید گذشته حتی اگر بیش از ۳۰ روز از تاریخ سررسید آنها گذشته باشد، داده شده است.

۴. کاهش سخت‌گیری در مورد رعایت نسبت کفایت سرمایه الزامی بانک‌ها

۵. بازپرداخت اصل مبلغ وام و سود آن، به مدت سه ماه تمدید شد.

۶. نسبت میزان وام مورد درخواست به ارزش وثیقه، از ۸۰ درصد به ۹۰ درصد افزایش یافته است. طیف وسیعی از انعطاف‌پذیری برای عملکرد شعب بانکی، تحت شرایط ویژه در نظر گرفته شد.

❖ در ۳۰ مارس ۲۰۲۰، آژانس مقررات و نظارت بانکی ترکیه، حداقل نسبت پیش‌پرداخت در معاملات کارت اعتباری را از ۳۰ درصد به ۲۰ درصد کاهش داد و دارندگان کارت‌های مجاز می‌توانند بازپرداخت بدهی‌های خود را تا دسامبر سال ۲۰۲۰، به تعویق بیندازند.

❖ در ۲۳ مارس ۲۰۲۰، انجمن بانکی ترکیه از بانک‌های عضو دعوت کرد تا:

۱. درخواست‌های وام شرکت‌های سهامی، بنگاه‌های کوچک و متوسط و مشتریان فردی خود را به سرعت پردازش و ارزیابی کنند.
۲. فرصت‌ها و شرایط دسترسی به اعتبار را بهبود بخشند.
۳. کانال‌های مربوط به اعتبارات را باز نگه دارند.
۴. شرایط مورد نیاز انعطاف‌پذیری را برای تعیین سررسیدها، بازپرداخت‌ها، پرداخت اقساطی و الزامات وثیقه فراهم کنند.
۵. درخواست‌های بازسازی را در مدت زمان کوتاهی نهایی کنند.

❖ با اقدامات پی در پی در تاریخ ۲۸ فوریه، ۱۳ مارس و ۲۳ مارس ۲۰۲۰، هیئت مدیره بازارهای سرمایه ترکیه:

۱. برای کنترل نوسانات قیمت، ممنوعیت فروش کوتاه مدت را اعمال کردند.
۲. سخت‌گیری‌هایی برای متوقف‌کنندگان چرخه برخی از معاملات اعمال شده است.
۳. اجازه انعطاف‌پذیری بیشتر برای معاملات تجاری حاشیه‌ای داده شد.
۴. شرایط جدیدی را برای عرضه‌کنندگان سهام ایجاد کرد که بدون محدودیت سهام خود را بازخرید کنند. دوره‌های گزارش صورت‌های مالی توسط شرکت‌های مدیریت سرمایه‌گذاری، صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک و معاملات بازار سرمایه در بورس کالا یا سایر بازارهای سازمان یافته، نیز تمدید شد.

- <http://www.oecd.org/>
- <https://www.imf.org/external/index.htm>